

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَعَجَّلْ فَرَجَهُمْ

وَقُلْ

پایه هشتم دوره اول متوسطه

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :
پدیدآورنده :
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :
مدیریت آماده‌سازی هنری :
شناسه افزوده آماده‌سازی :
نشانی سازمان :
ناشر :
چاپخانه :
سال انتشار و نوبت چاپ :

فارسی پایه هشتم دوره اول متوسطه - ۸۰۳
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
حسن ذوالفقاری، حاتم زندی، مهدی آذرچین، زهرا سلطانی مطلق، ابراهیم هداوند میرزایی،
حجت کجانی حصاری و علی رضا چنگیزی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
فریدون اکبری بیلدره، معصومه نجفی‌پازکی، محمدرضا سنگری و شهناز عبادتی (اعضای گروه تألیف) -
فاطمه اسد (ویراستار)

اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - جواد صفری
(طراح گرافیک، طراح جلد و صفحه‌آرا) - سانیبا پور حسینی گرکانی، سحر خراسانی، فاطمه رادپور،
مریم طباطبایی، صبا صفا و حافظ میرافتابی (تصویرگر) - کامران انصاری (طراح خط رایانه‌ای) -
زهرا ایمانی نصر، سیده فاطمه محسنی، فاطمه گیتی جبین، زهرا رشیدی مقدم، سیده ملک‌ایزدی، حمید
نابت کلاچاهی، فاطمه رئیسیان فیروزآباد (امور آماده‌سازی)

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وبگاه : www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش)
تلفن : ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
چاپ هفتم ۱۳۹۹

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش
است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش،
انتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز
از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۳-۲۳۴۸-۵-۹۶۴-۹۷۸-۳ ISBN 978-964-05-2348-3

امام خمینی (قُدَسِ سِرُّهُ)

فرزندان عزیزم، امید است با نشاط و خرمی درس‌هایتان را خوب بخوانید و در همان حال، به وظایف اسلامی که انسان‌ها را می‌سازد، عمل کنید و اخلاق خود را نیکو کنید و اطاعت و خدمت پدران و مادرانتان را غنیمت شمارید.

زیبایی آفرینش

شکفتن

فصل آزاد: ادبیات بومی
(۱)

سبک زندگی

مقدمه | ۶

ستایش: به نام خدایی که جان آفرید | ۹

فصل اول: زیبایی آفرینش | ۱۱

۱۲ | درس اول - پیش از اینها

۱۶ | حکایت: به خدا چه بگویم؟

۱۷ | درس دوم - خوب جهان را ببین! صورتگر ماهر

۲۳ | روان خوانی: جوانه و سنگ

فصل دوم: شکفتن | ۲۹

۳۰ | درس سوم - ارمغان ایران

۳۵ | حکایت: فوت کوزه‌گری

۳۶ | درس چهارم - سفر شکفتن

۴۲ | شعرخوانی: شوق مهدی (عج)

فصل آزاد: ادبیات بومی (۱) | ۴۳

۴۴ | درس پنجم - درس آزاد

۴۶ | حکایت / شعر خوانی

فصل سوم: سبک زندگی | ۴۷

۴۸ | درس ششم - راه نیک بختی

۵۱ | درس هفتم - آداب نیکان

۵۸ | حکایت: خودشناسی

۵۹ | درس هشتم - آزادگی

۶۳ | روان خوانی: آقا مهدی

فصل چهارم: نام‌ها و یادها | ۶۷

۶۸ | درس نهم - نوجوان باهوش، آشپز زاده وزیر، گریه امیر

۷۵ | درس دهم - قلم سحرآمیز، دو نامه

۸۰ | حکایت: نام خوش‌بو

۸۱ | درس یازدهم - پرچم‌داران

۸۶ | شعرخوانی: ای وطن من

فصل پنجم: اسلام و انقلاب اسلامی | ۸۹

۹۰ | درس دوازدهم - شیرِ حق

۹۳ | حکایت: اِنْ شَاءَ اللهُ

۹۴ | درس سیزدهم - ادبیات انقلاب

۹۹ | درس چهاردهم - یاد حسین علیه السلام

۱۰۲ | روان‌خوانی: شوق آموختن

فصل آزاد: ادبیات بومی (۲) | ۱۰۷

۱۰۸ | درس پانزدهم - درس آزاد

۱۱۰ | حکایت / شعر خوانی

فصل ششم: ادبیات جهان | ۱۱۱

۱۱۲ | درس شانزدهم - پرنده آزادی، کودکان سنگ

۱۱۸ | درس هفدهم - راه خوشبختی

۱۲۳ | روان‌خوانی: آن سوی پنجره

نیایش | ۱۲۵

واژه نامه | ۱۲۷

اعلام: اشخاص، آثار، مکان‌ها | ۱۳۶

فهرست منابع | ۱۴۹

نام‌ها و یادها

اسلام و
انقلاب اسلامی

فصل آزاد: ادبیات بومی
(۲)

ادبیات جهان

مقدمه

سخنی با دبیران ارجمند

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین
پروردگار حکیم را سپاس می‌گوییم که بختِ بلندِ خدمت به
آموزش عمومی کشور را روزی ما قرار داده است.
پس از حمد و ستایش پروردگار مهربان، به آگاهی همکاران
ارجمند می‌رسانیم که کتاب فارسی پایهٔ هشتم، بر بنیاد رویکرد عام
«برنامهٔ درسی ملی جمهوری اسلامی ایران»، یعنی شکوفایی فطرت
الهی، استوار است و با توجه به عناصر پنجگانهٔ علم، تفکر، ایمان،
اخلاق، عمل و جلوه‌های آن در چهار پهنهٔ خود، خلق، خلقت و خالق،
بر پایهٔ «برنامهٔ حوزهٔ تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی»،
سازماندهی و تألیف شده است.

امیدواریم آموزش این کتاب، به رشد و شکوفایی زبان و ادب
فارسی و پرورشِ بایسته‌تر نوجوانان یاری رساند و به گشایش
کرانه‌های امید و روشنایی فراروی آینده‌سازان ایران عزیز بینجامد.
برای اجرای نیکوتر این برنامه و اثربخش ساختن فرایند
یادگیری، توجه شما همکاران ارجمند را به نکات زیر، جلب می‌کنیم:

■ رویکرد خاص برنامهٔ فارسی‌آموزی، رویکرد مهارتی است؛
یعنی بر آموزش و تقویت مهارت‌های زبانی و فرازبانی، تأکید

دارد و ادامهٔ منطقی کتاب‌های فارسی دورهٔ ابتدایی است؛ به همین روی، لازم است همکاران ارجمند از ساختار و محتوای کتاب‌های دورهٔ پیش، آگاهی داشته باشند.

■ رویکرد آموزشی کتاب، رویکرد فعالیت‌بنیاد و مشارکتی است؛ بنابراین، توصیه می‌شود در فرایند تدریس از طراحتی و به کارگیری شیوه‌های یادگیری متنوع و روش‌های همیاری و گفت‌وگو استفاده شود. حضور فعال دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری، کلاس را سرزنده و بانشاط و آموزش را پویاتر می‌سازد و به یادگیری، ژرفای بیشتری می‌بخشد.

■ در بخش مهارت‌های خوانداری، ویژگی‌های گفتاری و آوایی زبان فارسی همچون لحن، تکیه، آهنگ و خُرده مهارت‌های دیگر، به‌طور مناسب، مورد توجه قرار گیرد.

■ در آموزش، از بیان مطالب اضافی که به انباشت دانش و فرسایش ذهنی دانش‌آموزان، منجر می‌شود، پرهیز گردد. این موضوع به ویژه در دانش‌زبانی و ادبی، به‌طور جدی رعایت شود. مباحث دستوری، ادبی و زبانی در سال‌های آینده، با گستردگی بیشتری، بیان خواهد شد؛ بنابراین، به همین اندازه و محدودهٔ کتاب، باید بسنده کرد.

■ دانش‌زبانی و ادبی، برگرفته از متن درس است و پیوستگی زیادی با ساختار زبانی درس دارد. آموزش این نکات به درک و فهم بهتر متن، کمک می‌کند؛ بنابراین «متن محوری» در این بخش، از اصول مورد تأکید است.

■ روان‌خوانی‌ها، شعرخوانی‌ها و حکایات با هدف پرورش مهارت‌های خوانداری، ایجاد نشاط و طراوت ذهنی، آشنایی با متون مختلف و مهم‌تر از همه، پرورش فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی، در ساختار این کتاب گنجانده شده‌اند. در پایان هر «روان‌خوانی» بخش «فرصتی برای اندیشیدن» با دو پرسش، تدوین شده است. این پرسش‌ها برای تقویت سواد خواندن، توانایی درک و فهم، پرورش روحیهٔ نقد و تحلیل متون، تنظیم‌گردیده است.

■ فعالیت‌های بخش «گفت و گو» مربوط به قلمرو مهارت‌های گفتاری زبان است؛ از نوشتن پاسخ در این بخش، خودداری گردد تا فرصت پرورش سخن‌گویی و تقویت

فن بیان، فراهم آید و فرهنگ هم‌اندیشی و گفتمان سازنده و روحیه نقدپذیری، نهادینه شود.

■ فصل «ادبیات بومی» با درس‌های آزاد، فرصت بسیار مناسب برای توجه به گنجینه‌های فرهنگ سرزمینی و مشارکت دانش‌آموزان عزیز و دبیران گرامی در تألیف بخشی از کتاب است. پیشنهاد می‌شود برای تولید محتوای این درس‌ها به موضوع‌های متناسب با عنوان فصل در قلمرو فرهنگ، ادبیات بومی، آداب و سنن محلی، نیازهای ویژه نوجوانان و دیگر ناگفته‌های کتاب توجه شود.

■ فرصت‌ها و فعالیت‌های نوشتاری به گونه‌ای طراحی و سازماندهی شده‌اند تا یادگیری و تثبیت آموخته‌ها و کاربرد صحیح آنها به درستی محقق شود. فعالیت‌های نوشتاری، تمرینی برای درست‌نویسی و تقویت سواد ادراکی محتوای کتاب فارسی است.

■ فعالیت‌های نوشتاری باید در دفترچه پاسخ داده شوند. نوشتن پاسخ برخی از فعالیت‌های نوشتاری در کلاس به صورت گروهی، به پرورش تفکر دانش‌آموزان کمک می‌کند و روحیه مشورت‌پذیری را شکوفا می‌سازد.

■ درس نگارش و انشا که در پرورش ذهن، خلاقیت و تقویت توان نویسندگی بسیار مؤثر است، از مهر سال ۱۳۹۳، در قالب کتابی جداگانه، طراحی شده است؛ به همین سبب، فعالیت‌هایی که در این کتاب ماهیت نگارشی داشتند، به آن کتاب راه یافتند.

■ همه عناصر ساختاری و محتوایی کتاب فارسی، بر بنیان اصول علم برنامه‌ریزی درسی، به صورت یکپارچه و درهم تنیده، سازماندهی شده‌اند؛ از این رو، آموزش این کتاب، می‌باید به یک دبیر واگذار گردد و برنامه‌ریزان محترم آموزشی مدارس نیز لازم است به این اصل، پایبند باشند و از تفکیک ساعات آموزشی و مواد درسی (فارسی، املا) و تقسیم آن میان چند دبیر، به ویژه دبیران غیرمتخصص، جداً خودداری کنند.

■ زمان آموزش کتاب «فارسی» با املا، دو ساعت؛ و کتاب «آموزش مهارت‌های نوشتاری (نگارش و انشا)» هم دو ساعت در هفته است.

■ گروه زبان و ادب فارسی

■ دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

■ نشانی رایانه‌ای: Literature_dept.talif.sch.roshd.ir

ستایش

ای نام کنوی تو، سرد فتر دیوان ما

دی طلعت روی تو، زینت ده عنوان ما

مستوره کردستانی

به نام خدایی که جان آفرید

حکیم سخن در زبان آفرین
کریم خطا بخش پوزش پذیر
بنی آدم و مرغ و مور و کس
یکی را به خاک اندر آرد ز تخت
گروهی بر آتش برد ز آب نیل
بزرگان نهاده بزرگی ز سر
فرومانده از کُنه ماهیش
بُصر، مُتهای جالش نیافت
صفایی به تدریج، حاصل کنی
توان رفت جز بر پی مصطفی

۱ به نام خداوند جان آفرین
خداوند بخشنده دستگیر
پرستار امرش همه چیز و کس
یکی را به سر، بر بند تاج بخت
۵ گلستان کند آتشی بر خلیل
به درگاه لطف و بزرگیش بر
جهان، متفق بر الهیش
بشر، ماورای جلالش نیافت
۱۰ تأمل در آیینۀ دل کنی
مخال است سعدی که راه صفا

بوستان، سعدی